

Het hele verhaal in Gebarentaal

Nederlandse gebarentaal voor iedereen

Docentenhandleiding niveau 1

Iris Wijnen en Tom Uittenbogert

Broek in Waterland, 2015

Het hele verhaal in Gebarentaal

Docentenhandleiding niveau 1

Auteurs: Iris Wijnen en Tom Uittenbogert

Redactie: Kirstin Plante

Vormgeving omslag: Carolien Verkerk

Illustraties vraagwoorden: Kirstin Plante

Copyright © 2015 Arcos Publishers v.o.f.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitalisering of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 978-94-90824-9-90

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding en toelichting lesplannen	5
Hoofdstuk 1. Echt Holland	
Les 1 Hoe heet jij?	13
Les 2 Wil je koffie?	18
Les 3 Op de Dam	22
Les 4 De Keukenhof	25
Les 5 Herhaling les 1-4	28
Hoofdstuk 2. Koninklijk bezoek	
Les 6 Welke dag is het?	31
Les 7 Heb jij een schaar?	35
Les 8 Open dag	38
Les 9 Wij nemen de schaar mee!	41
Les 10 Herhaling les 6-9	43
Hoofdstuk 3. Op stap	
Les 11 Zoveel dove mensen aanwezig	47
Les 12 Doe maar gewoon	50
Les 13 We gaan nog niet naar huis	53
Les 14 Je bent nooit te oud om te leren	55
Les 15 Herhaling les 11-14	57
Bijlage A	59
Bijlage B	73
Bijlage C	74
Bijlage D	75

Voorwoord

Met trots presenteren we u ons nieuwe boek 'Introductie tot het hele verhaal in Gebarentaal'. Het schrijven ervan is een lange weg geweest, die we met vallen en opstaan hebben afgelegd. Mede dankzij de samenwerking met TPRS Nederland en Arcos Publishers v.o.f. zijn we tot dit mooie resultaat gekomen.

We hopen dat deze nieuwe methodiek een inspirerend voorbeeld zal zijn voor veel docenten Nederlandse Gebarentaal in Nederland. Zelf kunnen we al zeggen dat lesgeven met TPRS tot buitengewoon goede resultaten leidt. We hopen dan ook dat we met dit materiaal meer bekendheid kunnen geven aan TPRS binnen het Gebarentaalonderwijs.

Iris Wijnen
Tom Uittenbogert

Dank van ons beiden

Aan Kirstin Plante en Iris Maas samen voor de inspirerende workshops en trainingen TPRS die we bij hen gevolgd hebben.

Aan Kirstin voor haar hulp en ondersteuning bij het ontwikkelen van dit materiaal, bij het opzetten van een groepje proefpersonen die onze proeflessen wilden volgen, voor het meedenken, voor haar steun en vooral voor haar enthousiasme!

Aan de Uitgeverij Arcos Publishers v.o.f. voor de waardevolle inzichten, advies en steun bij het bewerken van de teksten en de opmaak van de boeken en de PowerPoints.

Dank van Iris

Aan mijn lieve moeder die me altijd vroeg hoe het ging, erin geloofde dat dit een succes gaat worden en er gewoon helemaal enthousiast over is dat wij met dit lesmateriaal bezig zijn.

Aan Nico, die me tijd en ruimte gaf om hieraan te werken, ook al begreep hij soms niet dat dit zoveel tijd en werk inhoudt.

Aan mijn kinderen, Aron, Nathan en Mulan, die er geen moeite mee hadden als hun moeder het weer eens veel te druk had met dit project.

Dank van Tom

Aan André, die helemaal enthousiast is over onze *Introductie tot Het hele verhaal in Gebarentaal* en daardoor met veel geduld en liefde voor mij zorgde en eten klaar maakte als ik er geen tijd voor had.

Aan Anka, die regelmatig vroeg hoe ver we al waren. Ze heeft me regelmatig gesteund bij het nemen van de vele hobbels tijdens dit proces.

Aan Riet, die veel belangstelling en enthousiasme voor dit project toonde en die me altijd vroeg wanneer het nou eindelijk van start ging.

Aan Hellen, die me ondersteunde tijdens mijn innerlijke proces.

Inleiding

Het doel van *Het hele verhaal in Gebarentaal* is te voorzien in een compleet curriculum voor het onderwijzen van Nederlandse Gebarentaal aan volwassen taalleerders op basis van TPRS. TPRS is de afkorting van *Teaching Proficiency through Reading and Storytelling*, oftewel: taalvaardigheid onderwijzen door middel van lezen en het maken van verhalen. Blaine Ray, een docent Spaans in de Verenigde Staten, ontwikkelde TPRS eind jaren tachtig om zijn leerlingen Spaans op de middelbare school vloeiend te leren spreken en schrijven. Inmiddels zijn er in de Verenigde Staten alleen al meer dan 6000 taaldocenten die met deze methode werken en die hebben ervaren hoezeer hun leerlingen vooruit gaan en aan taalbeheersing winnen. Wij willen deze methodiek graag beschikbaar maken voor het gebarentaalonderwijs, opdat het groeiende aantal geïnteresseerden in de Nederlandse Gebarentaal ook kan profiteren van het plezier en de succeservaringen die TPRS biedt.

Herkomst van TPRS

TPRS is oorspronkelijk gebaseerd op de Total Physical Response (TPR) methode die in de jaren zestig van de vorige eeuw is bedacht door James Asher, en de Natural Approach die Stephen Krashen en Tracey Terrell in de jaren tachtig ontwikkelden. TPRS richt zich op taalverwerving door middel van begrijpelijke input. De methodiek combineert actief taalleren door middel van fysieke handelingen met persoonlijke vraag-antwoordgesprekken en het gezamenlijk bedenken van verhalen. Vocabulaire en zinstructuren worden aangeleerd door een aantal verschillende technieken die zorgen voor begrijpelijke input en herhaling van het doelvocabulaire in context. Gebaren, TPR-commando's, vragen en miniverhalen maken het mogelijk voor de cursisten om in verschillende nieuwe contexten in de taal te communiceren.

Grammaticale structuren worden in deze methodiek op een natuurlijke manier verworven, namelijk door herhaling van taal in context. Blaine Ray stelt dat een zeer korte (15 seconden tot 2 minuten) toelichting op een grammaticaal verschijnsel het beste is. Op deze manier worden cursisten zich bewust van het bestaan van de structuur, hetgeen ondersteunend werkt bij de taalverwerving. Wanneer uw cursisten vragen stellen over grammatica kunt u daar natuurlijk antwoord op geven, maar probeer dat zo kort mogelijk te houden. TPRS is buitengewoon effectief gebleken door grammatica in context te onderwijzen in plaats van door langdurige uitleg en invuloefeningen.

Anders dan anders

Lessen die gebaseerd zijn op TPRS kunnen drastisch afwijken van eerdere ervaringen die cursisten hebben gehad met taalonderwijs. We raden je dan ook aan om, indien mogelijk, een korte uitleg van de achtergrond te geven voordat je met de cursus begint. Volwassen cursisten hebben vaak een traditioneel beeld van hoe een taal geleerd wordt en zijn ervan overtuigd dat ze grammaticaoefeningen en rijtjes werkwoordvervoegingen moeten krijgen. Na enige achtergrondinformatie en een demonstratie van de werking van TPRS zijn de meeste volwassenen bereid deze nieuwe manier van taalleren uit te proberen. En onze ervaring is dat cursisten die eerder gefrustreerd raakten bij het leren van talen nu razend enthousiast zijn omdat ze meteen al écht in Nederlandse Gebarentaal kunnen communiceren!

Veilige sfeer

Als je voor het eerst les in Nederlandse Gebarentaal geeft is het van belang je ervan bewust te zijn dat cursisten zich ongemakkelijk kunnen voelen bij activiteiten als gebaren maken, dingen

uitbeelden en direct antwoord geven op vragen. Tijdens de lessen wordt bijvoorbeeld geen stem gebruikt, wat heel vreemd kan zijn. Het creëren van een veilige omgeving in het leslokaal, waar dit soort interacties aanvaard en vriendelijk aangemoedigd worden, is de sleutel tot het succes van deze methode. Vraag de cursisten nooit te acteren of te gebaren als zij zich daar ongemakkelijk bij voelen. Het belangrijkste is dat de cursisten begrijpelijke input krijgen. Zij zullen de taal vanzelf gaan gebaren wanneer ze daar klaar voor zijn. Leer je cursisten kennen, en pas de verhalen aan wanneer je denkt dat zij zich bij een bepaald verhaal ongemakkelijk zouden voelen. Streef altijd naar een positieve en humorvolle sfeer.

Aanpassen aan de doelgroep

Het hele verhaal in Gebarentaal is in eerste instantie bedoeld voor cursisten met weinig tot geen kennis van Nederlandse Gebarentaal. Eén van de vele voordelen van TPRS is echter de flexibiliteit van de methode. Een getrainde TPRS-docent kan de moeilijkheidsgraad van het materiaal aanpassen door eenvoudigweg moeilijkere of gemakkelijkere vragen en TPR-commando's (Total Physical Response) te gebruiken en door de verhalen eenvoudiger of juist complexer te maken. Omdat, zoals ook uit recent onderzoek weer blijkt, authentiek taalgebruik vrijwel nooit gebaseerd is op netjes per thema geordende woorden, zal je soms verrast worden door woorden die niets met het betreffende thema te maken lijken te hebben. Voor de bewerking zijn het vocabulaire en de verhaaltjes waar nodig aangepast aan de Nederlandse Dovencultuur.

Toekenning ERK-niveaus aan de lesboeken van Het hele verhaal in gebarentaal

De lesboeken hebben een ERK-indicatie, waarmee voor taalleerders uit andere Europese landen herkenbaar is wat het niveau is van de lesboeken. Het ERK is een afkorting van Europees Referentiekader, en bestaat uit afspraken die op Europees niveau gemaakt zijn voor de uitwerking van lesprogramma's, leerplanrichtlijnen, examens, leerboeken en dergelijke in heel Europa. Het geeft een beschrijving van hetgeen taalleerders moeten leren om een taal te kunnen gebruiken voor communicatie. Ook beschrijft het welke kennis en vaardigheden (m.b.t. taal en cultuur) zij moeten opdoen om doeltreffend in de doeltaal te kunnen functioneren.

Het ERK kent zes niveaus die gelden voor alle taalleerders:

A		B		C	
Basisgebruiker		onafhankelijke gebruiker		gevorderde gebruiker	
A1	A2	B1	B2	C1	C2
doorbraak	tussenstap	drempel	uitzicht	effectief	beheersing

Bron: ATERK NGT (2013) Juli 2013

ERK-niveau A1 voor gebarentaal

De vaardigheden van de cursist op A1-niveau bestaan uit de volgende communicatieve praktijken. De cursist:

- Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen gericht op de bevrediging van concrete behoeften begrijpen en gebruiken.
- Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, mensen die hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit.
- Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk gebaart en bereid is om te helpen.

Het werkboek voor cursisten

Het werkboek biedt cursisten oefeningen waarmee ze het doelvocabulaire in context kunnen gebruiken, gebaar-afzienoefeningen en schrijfopdrachten, en een aantal oefeningen die het begrip bevorderen, de gebarenschat vergroten en creatief denken stimuleren. Het werkboek volgt uiteraard de docentenhandleiding. De eerste pagina van ieder hoofdstuk in het werkboek bevat een lijst van nieuwe gebaren. Sommige oefeningen moeten in de les gedaan worden, anderen kunnen als huiswerk meegegeven worden. Echter, voordat je de cursisten vraagt enige oefening thuis te maken, moet je iedere oefening zeer grondig uitleggen, waarbij je voorbeelden aanreikt en zo nodig naar de glossen verwijst. De glossen zijn een hulpmiddel voor de cursisten bij het maken van het huiswerk. Ze zijn terug te vinden achterin het werkboek.

Video's en power points

Bij het werkboek hoort een serie video-opnames, die op DVD of on-line verkrijgbaar zijn bij gebarentaalvooriedereen.nl. Cursisten schaffen zelf toegang tot deze video's aan, maar ook de docent zal toegang tot deze video's nodig hebben om tijdens de les te laten zien.

Daarnaast kan de docent gebruik maken van een complete serie power points voor alle lessen. Deze power points zijn als downloadbestand verkrijgbaar bij de uitgever:
www.arcospublishers.com

De docentenhandleiding

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor een succesvol gebruik van *Het hele verhaal in Gebarentaal* is dat je begrijpt dat de materialen bedoeld zijn als *suggesties* voor de lesinvulling. Het idee is dat wij de inspiratie leveren en dat jijzelf de 'lege vakjes' invult door de ideeën van je cursisten te gebruiken en door de verhalen, TPR-commando's en gesprekjes persoonlijk te maken. TPRS is heel flexibel en inspirerend omdat jijzelf en je cursisten volledige vrijheid hebben om de verhalen en activiteiten aan te passen aan de eigen behoeften. Maak gebruik van je sterke punten. Als je beter bent in het geven van TPR-commando's dan in het stellen van vragen, doe dat dan vooral. Als je cursisten liever meer tijd besteden aan verhalen, wees dan flexibel en doe datgene wat hen helpt het beste te leren. Lijken voorbereidingsactiviteiten onnodig? Ga dan door naar de volgende activiteit. Vind je een bepaald miniverhaal niet interessant? Creëer dan je eigen verhaal. Het is jÓuw groep, en jij kent je eigen cursisten het best. Volg je intuïtie, en houd in gedachten dat TPRS de beste manier is om een nieuwe taal echt te *verwerven*.

De docentenhandleiding bevat lesplannen voor vijftien lessen, gebundeld in drie hoofdstukken met ieder een eigen thema. De thema's hebben alle te maken met de dovenwereld en de dovensgemeenschap, zodat de cursist kennis maakt met vele aspecten van deze wereld. Elke les is opgebouwd uit een aantal onderdelen die iedere keer weer terugkomen. Dit biedt zowel voor de docent als voor de cursist een duidelijke structuur en herkenbaarheid. In Bijlage D is bovendien een overzicht opgenomen van de grammatica die in deze cursus aan bod komt.

De verdeling van de les zie je op de volgende pagina's. Bij elk lesonderdeel staat een schatting van de tijd die je nodig hebt in de les. Dit is een schatting en de tijd kan per les erg verschillen.

Daarom hebben we ervoor gekozen om in het docentenboek verder de tijden niet te plaatsen. Wij gaan uit van 120 minuten per les, met tussendoor 15 minuten pauze.

Deze docentenhandleiding is overigens niet bedoeld als training in de methodiek. Een complete uitleg van de TPRS- achtergronden en technieken vind je in *Storytelling voor het talenonderwijs* van Blaine Ray en Contee Seely. In Nederland bestaat er een deeltijdopleiding tot TPRS-docent (voor horenden): www.tprsnerland.com. Trainingen voor het lesgeven in Gebarentaal volgens de TPRS-methodiek worden gegeven bij gebarentaalvooriedereen.nl

Toelichting lesplannen

Lesstof	<p>Aan het begin van ieder lesplan staan de nieuwe gebaren (woorden) en zinnen voor die les, en verder wordt aangegeven welke materialen (benodigdheden) de les kunnen ondersteunen.</p> <p>Een overzicht van alle nieuwe gebaren per hoofdstuk staat in Bijlage D. De woorden waar een sterretje bijstaat, worden ook in het werkboek, op de PowerPoint of op video aangeboden. De overige woorden bied je in de les aan als nieuwe gebaren. Voel je vrij om gebaren weg te laten of zelf gebaren toe te voegen. In Bijlage D staat ook een grammatica-overzicht per hoofdstuk.</p>
Introductie ±5 min	<p>Elke les starten we met een duidelijke introductie. Je verwelkomt de cursisten bij naam en geeft ze een hand. Daarna leg je uit aan de hand van een PowerPointpresentatie wat er in de les gedaan gaat worden. Hier hoeft niet zoveel tijd aan besteed worden, alleen in de eerste les zal er meer introductie nodig zijn, omdat dan bijvoorbeeld huisregels besproken moeten worden.</p>
Huiswerk behandelen ± 15 min	<p>In dit onderdeel laat je de cursisten activiteiten doen op basis van het gebarenhuiswerk dat ze hebben gedaan. Het huiswerk dovencultuur behandel je tijdens 't Doof kwartiertje.</p>
Vocabulaire voorbereiden ± 20 min	<p>Bij elke les staan nieuwe gebaren die in de les aangeboden moeten worden. De lessen worden uiteraard niet beperkt tot alléén de kernwoorden. Rondom de in het lesboek gegeven gebaren zal je zelf nog andere gebaren aanbieden, of cursisten zullen om gebaren vragen voor woorden die zij willen gebruiken.</p> <p>Er zijn verschillende mogelijkheden bij het voorbereiden van vocabulaire:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ TPR-commando's <p>Voorbeelden van TPR-commando's geven aan op welke manier je het doelvocabulaire in de gebiedende wijs kunt inoefenen. Gebruik de commandolijst als springplank voor eigen ideeën. Wij geven enkele voorbeelden en je kunt op basis daarvan een groot aantal TPR-commando's geven. Voel je niet verplicht om de commando's uit het boek letterlijk te volgen.</p>

▸ **Vraaggesprekjes**

Vraaggesprekjes helpen je de groep te voorzien van gepersonaliseerde input rondom het doelvocabulaire. Deze vragen moeten zoveel mogelijk op de cursisten persoonlijk toegespitst worden. Ook hier geldt dat je op basis van deze suggesties meer vragen kunt stellen en natuurlijk altijd eigen vragenseries kunt bedenken.

▸ **Scenario's**

Een andere manier om het doelvocabulaire in context te gebruiken is het vertellen van kleine mini-verhalen met gebruikmaking van attributen en plaatjes, en het stellen van vragen over die verhalen. Soms zullen de cursisten een verhaal willen uitbeelden, en soms vertelt de docent het verhaal gewoon om begrijpelijke input te leveren.

Verhaal vragen ± 40 min

Het verhaal combineert alle gebaren uit het doelvocabulaire in een kort, gemakkelijk te onthouden verhaal. Deze verhalen zijn geschreven met de volwassen tweede-taalleerder in gedachten, maar kunnen aangepast worden aan vrijwel alle leeftijdsgroepen. Maak flexibel gebruik van deze verhalen.

Maak de verhalen persoonlijk, en daardoor interessant voor de cursisten, door de namen van de cursisten of bekende personen te gebruiken voor de personages, de details in het verhaal aan te passen aan de interesses van je cursisten en plaats, tijd en karakters aan te passen. Nodig je cursisten uit om tijdens de les details aan te dragen voor het verhaal. De verhalen werken namelijk het beste wanneer ze voor én door de groep op maat gemaakt worden en zo goed mogelijk aansluiten bij de persoonlijke belevingswereld van je cursisten. We willen je daarom aanmoedigen de verhalen in dit boek als basis en inspiratie te gebruiken voor het creëren van je eigen groepsverhaal.

Cirkelen is de basistechniek die TPRS zo efficiënt maakt. Voor ondersteuning en uitleg verwijzen wij graag naar het boek *Storytelling voor het talenonderwijs*, vanaf bladzijde 47.

Spel ± 10 min

Dit onderdeel geeft diverse suggesties voor aanvullende activiteiten om het verhaal te ondersteunen en het doelvocabulaire uit te breiden. De spellen en activiteiten brengen variatie in de TPRS-les en voorzien in meer begrijpelijke input.

't Doof Kwartiertje ± 15 min

Culturele kennis is van groot belang voor Nederlandse Gebarentaal-leerders. Daarom wordt in vrijwel iedere les aandacht besteed aan één van de vele aspecten van de Nederlandse dovencultuur. Daarnaast kun je denken aan het aanbieden van visuele muziek, liedteksten, gebarenrijmpjes en poëzie in NGT, die ook op een geweldige manier begrijpelijke input kunnen leveren en variatie brengen in de les.

**Huiswerk
opgeven
± 5 min**

Elke les staat er beschreven welk huiswerk de cursisten kunnen maken. Het huiswerk is onderverdeeld in talige opdrachten (gebarenhuiswerk) en culturele opdrachten (huiswerk dovenscultuur).

Voel je vrij om dit aan te passen aan de eigen groep en mogelijkheden. Voeg er gerust iets aan toe, of vervang het door een ander, actueel onderwerp.

Let er wel op dat het gebarenhuiswerk gericht moet zijn op begrijpelijke input, of het verwerken van input die in de voorafgaande les is gegeven.

Tot slot

We vinden het heel prettig om je mening en ervaringen te horen met betrekking tot deze methode. Voel je daarom vrij om je ervaringen aan ons te mailen. Ook op- en aanmerkingen zijn welkom, zodat wij onze lesmaterialen steeds kunnen blijven verbeteren.

Iris Wijnen

Tom Uittenbogert

info@gebarentaalvooriedereen.nl

Hoofdstuk 1. Echt Holland

Les 1. Hoe heet jij?

Nieuwe gebaren

(zie ook Bijlage D voor alle kernwoorden en grammatica van dit hoofdstuk)

1. sta op	5. loop naar	9. willen
2. ga zitten	6. ik/jij	10. koffie
3. snel	7. gebaren	11. hoe heet jij?
4. langzaam	8. hallo	12. dit is...

Benodigheden

- PowerPoint Les 1
- mand of versierde bak voor de attributen, mooi koffiekopje met schoteltje, koffie en thee
- tekenpapier en stiften
- Vraagwoordenposters (zie Bijlage A, pagina 97)

Lesplan

Introductie

Verwelkom de cursisten en begroet iedereen persoonlijk met steeds hetzelfde gebaar (HALLO of GOEDENAVOND). Kies één van deze gebaren en gebruik consequent alleen dit ene gebaar. Het tegelijk aanbieden van verschillende gebaren voor eenzelfde begrip zorgt namelijk, zeker in het begin, voor verwarring bij de cursisten.

Leg met behulp van de PowerPoint uit wat het programma van deze les is:

Programma Les 1

Afspraken over de lessen

Nieuwe gebaren

Verhaal

't Doof kwartiertje: *naamgebaren*

PP slide 2

Leg de huisregels uit met behulp van de PowerPoint. Deze regels staan ook in de inleiding van het werkboek. Sta uitgebreid stil bij het herkennen van vraagzinnen en het oefenen in antwoord geven. Oefen ook het commando's geven en uitvoeren. Spreek eventueel een gebaar af waarmee ze kunnen aangeven dat ze iets niet begrijpen.

WB pagina 6
PP slide 3 – 5

Huisregels

Neem elke les je werkboek mee. Lesmaterialen uit het werkboek gebruik je tijdens de lessen.

Als je niet kunt komen, meld je je af bij de docent.

Kom op tijd voor de les: vóór aanvang van de les moet iedereen aanwezig zijn.
Laat tijdens de les je mobiele telefoon uit.
Eet niet tijdens de les en kauw geen kauwgum.

PP slide 6

Communicatie in de klas

Gebarentaal betekent kijken en gebaren. Tijdens de les wordt er daarom geen stem gebruikt, ook niet om even iets te zeggen tegen medecursisten.

Als de docent een vraag stelt aan de hele klas, geeft de hele klas tegelijk antwoord.

Als de docent een vraag stelt aan één cursist, geeft alleen die cursist antwoord.

Een vraag herken je aan de opgetrokken wenkbrauwen of een vraagwoordgebaar. Illustraties van deze gebaren hangen aan de muur.

Soms zal de docent woorden met jullie oefenen door zogenaamde "commando's" te geven. Dit zijn opdrachten die je moet uitvoeren. Je doet dus niet de gebaren van de docent na, maar voert uit wat de docent je vraagt. Als de docent gebaart: "sta op", dan sta je dus op.

Als je iets niet begrijpt, vraag het dan gewoon. Je kunt het opschrijven als je niet weet hoe je moet gebaren.

[Dit staat niet op de PP, wel in het WB]

Tekenopdrachten

Doven zijn zeer visueel ingesteld, en denken meer in beelden dan in (geschreven) woorden. Als huiswerk krijg je daarom vaak de opdracht (strip-)verhaaltjes te tekenen in plaats van te schrijven. Hiervoor hoef je absoluut geen tekentalent te hebben! Het gaat er namelijk niet om dat je mooi tekent, maar dat de inhoud van de tekeningen voor *jezelf* duidelijk is.

Vocabulaire voorbereiden

Oefen de belangrijkste werkwoorden door middel van **TPR** (Total Physical Response). Een beschrijving van TPR vindt u in *Storytelling voor het talenonderwijs* op pagina 213 e.v. Zie ook de literatuurlijst voor meer boeken over TPR in Bijlage C. Deze eerste les legt de nadruk sterk op TPR. Leg de cursisten uit wat de werkwijze is: ze moeten jou niet na-gebaren, maar uitvoeren wat je hen opdraagt. Doe de commando's eerst voor, en stel het voordoen steeds wat langer uit, zodat ze echt naar je gebaren moeten kijken om het goed te kunnen doen.

Voorbeeldcommando's met de nieuwe gebaren van deze les zijn:

1. *Sta op. Ga zitten. Sta op. Ga zitten. Sta snel op. Ga snel zitten. Sta langzaam op. Ga snel zitten. Sta snel op en ga langzaam zitten. Sta twee keer langzaam op. Ga drie keer snel zitten. Ga op de tafel zitten. Sta op. Ga twee keer op je stoel zitten.*
2. *Sta op. Loop. Loop langzaam. Loop snel. Loop langzaam naar de deur. Loop snel naar de computer. Loop snel naar de koffie. Loop langzaam naar het raam. Ga zitten. [Inderdaad, ze moeten hier op de vloer zitten.] Sta langzaam op. Loop naar je stoel. Ga zitten.*
3. *De vrouwen staan op. De mannen gaan twee keer zitten. De vrouwen lopen naar de deur. De mannen staan op en gebaren "hallo". De mannen lopen naar de koffie. De vrouwen gebaren "hallo" tegen de deur. De vrouwen staan twee keer op. [Inderdaad, ze staan al. Doe voor hoe je zogenaamd opstaat.] De mannen gaan snel zitten. De mannen gebaren "hallo" naar de vrouwen. De vrouwen lopen naar de mannen en gebaren "hallo" naar de mannen. Iedereen loopt naar zijn stoel. Iedereen gaat zitten.*

PP slide 7

Herhaal al deze commando's in wisselende volgorde tot de cursisten ze

allemaal foutloos doen. Je mag ook zelf andere commando's verzinnen, bijvoorbeeld door andere voorwerpen in te voegen of andere combinaties te maken. Voeg echter geen nieuwe werkwoorden toe! Denk eraan om regelmatig te wisselen tussen klassikale opdrachten en opdrachten aan een cursist.

PP slide 8

Vorbereiding:

- PP met foto docent + naam.
- Naamkaartjes met namen van de cursisten op de tafels voor hen.

Hoe heet jij?

Hierna ga je een kennismakingsoefening doen om te oefenen met het jezelf voorstellen. Op de PowerPoint heb je een foto van jezelf en je naam eronder. Vertel dat dit jouw naam is. Stel eerst vragen over jouw naam voordat je aan cursisten vraagt hoe ze heten. Een **voorbeeld**: *Heet ik Eefje? (ja) Heet jij Eefje? (nee) Nee, jij heet niet Eefje, ik heet Eefje. Wie heet er Eefje? (cursisten wijzen naar jou). Ja, dat klopt, ik heet Eefje. Hoe heet ik? (Eefje). Nu kun je een cursist vragen hoe hij heet: Heet jij Carlo? (ja) Ja, jij heet Carlo. Klas, heet ik Carlo of heet hij Carlo? (hij) Wie heet er Carlo? (hij) Hoe heet ik? (Eefje) Hoe heet hij? (Carlo)*

Een **voorbeeld** in glossen:

Wijs op eigen foto en naam. Zeg dan: *INDEXfoto-naam INDEXik, INDEXfoto-naam.*

De klas reageert met: *VAN.*

Wijs naar een cursist en vraag: *INDEXfoto-naam, INDEXjij, INDEXfoto-naam?*

Cursist: *NEE.*

_____ *ontk* _____
Zeg: *NEE, INDEXfoto-naam, INDEXjij, INDEXfoto-naam.*

_____ *bev* _____
INDEXfoto-naam INDEXik, INDEXfoto-naam.

Vraag aan de groep: *INDEXfoto-naam WIE? Klas: INDEXdocent.*

Ga zo door en vraag ook nog één of twee andere namen uit de groep.

Cursisten kunnen antwoorden door te wijzen naar hun eigen naam op het naamkaartje: *INDEXkaart-naam, INDEXik, INDEXkaart-naam.*

LET OP: Je hoeft niet de hele groep langs te gaan, dat wordt saai. Deze vragen zijn niet bedoeld om alle namen te weten te komen. Die weten we tenslotte al omdat ze op de naamkaartjes staan. De vragen dienen om de zin "Hoe heet jij?" of "Wie ben jij?" in te oefenen. Gebruik deze twee formuleringen niet door elkaar! Kies voor één formulering, zodat cursisten niet in de war raken.

Verhaal vragen

Deze eerste les beperken we ons tot een korte scène op basis van de geleerde woorden. Leg eerst met behulp van de PowerPoint uit wat de werkwijze is bij het vragen stellen, dat ook wel 'cirkelen' genoemd wordt. Een gedetailleerde uitleg van deze techniek vind je in het boek 'Storytelling voor het talenonderwijs' van Blaine Ray en Contee Seely vanaf pagina 47.

PP slide 9

1. De docent vertelt iets nieuws --> cursisten geven reactie: 'ooh', ofwel: 'VAN'.
2. De docent stelt een vraag waarop het antwoord al bekend is --> cursisten geven allemaal antwoord. (En de docent herhaalt het antwoord in een hele zin.)
3. De docent stelt een vraag waarop het antwoord nog niet bekend is --> cursisten moeten individueel raden. (Docent kiest één van de antwoorden en herhaalt het antwoord in een hele zin.)

Het is belangrijk dat de cursisten begrijpen dat er interactie moet zijn tussen

de docent en cursisten.

Nodig twee cursisten uit om het verhaaltje uit te beelden en vervang de namen in de scène door die van de betreffende cursisten. Kies één van onderstaande voorbeelden of verzin zelf een eenvoudige scène met het doelvocabulaire.

1. Karin zit op de tafel. Peter loopt naar Karin. Karin gebaart: "Hallo!" Peter gaat snel op de tafel zitten.
2. Evert loopt naar de deur. Hannah loopt ook naar de deur. Evert gebaart: "Hallo, hoe heet jij?" Hannah gebaart: "Ik heet Hannah". Evert en Hannah lopen snel naar de stoel.
3. Thomas loopt naar de stoel. Jeff zit op de stoel. Thomas gebaart: "Hallo!" Jeff staat langzaam op. Thomas gaat snel op de stoel zitten.

Stel bij iedere zin uit een verhaaltje heel veel vragen. Bijvoorbeeld over de zin "Karin zit op de tafel": Zit Karin op de tafel? Zit Karin op de stoel? Zit Peter of Karin op de tafel? Zit Peter op de tafel? Wie zit op de tafel? Waar zit Karin op? Zit Karin op de tafel of loopt Karin naar de tafel?

Volg hierbij de regels van het cirkelen en werk op deze manier de hele scène door.

't Doof kwartiertje

Laat de cursisten de informatie over naamgebaren in het werkboek lezen.

WB pagina 7

Naamgebaren

Dove mensen hebben niet alleen een naam die kan worden uitgesproken en opgeschreven, maar ook één die kan worden gebaard. Het bijzondere is dat een naamgebaar vaak geen verband houdt met de gesproken voornaam. Tot ongeveer 1983 was het niet gebruikelijk dat horende ouders aan een doof kind gebaren leerden. De heersende mening was dat dove kinderen moesten leren praten, en het gebruik van gebaren in het onderwijs aan doven was tot 1980 zelfs verboden. Toch bleven dove mensen onderling gebaren gebruiken. Op dovenscholen hadden dove kinderen contact met elkaar in gebaren, en ze gaven elkaar daarbij naamgebaren. Een naamgebaar is dus een visueel gebaar, waarbij tegelijkertijd de voornaam van die persoon wordt uitgesproken (zonder stem).

Een naamgebaar kun je kiezen uit verschillende mogelijkheden, bijvoorbeeld je hobby of je werk, de betekenis van je achternaam, bijzondere uiterlijke kenmerken zoals krullen, een bril of een kuiltje in je wang. Ook kan de eerste letter van de voornaam als handvorm gebruikt worden in combinatie met één van de bovenstaande kenmerken.

PP slide 10 - 11

Gebruik de PowerPoint of losse foto's om naamgebaren te laten zien voor leden van het Koninklijk Huis en andere bekende personen. Laat ook een plaatje zien van de betekenis van je eigen naamgebaar.

WB pagina 7

Vraag de cursisten daarna om iets te bedenken dat hen kenmerkt en wat ze als naamgebaar zouden willen. Laat hen dat tekenen (werkboek Opdracht 1) Ze kunnen eventueel in kleine groepjes samenwerken. Vraag vervolgens aan iedere cursist te laten zien wat hij/zij bedacht heeft en geef suggesties voor een naamgebaar zodat de cursist er één kan kiezen. Als een cursist zelf al een gebaar bedacht heeft, controleer dan of deze voldoet aan de NGT-regels en geef zo nodig aanpassingen of reik alternatieven aan.

Als je tijd over hebt, kun je hierna de cursisten door de klas laten lopen en steeds als ze iemand tegenkomen, laten vragen: "Hoe heet jij?" en laten

antwoorden met hun naamgebaar + uitspreken naam.

Gebarenhuiswerk

PP slide 12	Leg de cursisten de indeling van het werkschrift en de video's uit. Vertel ze wat het huiswerk meestal zal inhouden: verhaaltjes schrijven of tekenen, filmpjes bekijken en veel gebaren oefenen.
PP slide 13	De opdrachten hieronder staan in het werkboek en zijn huiswerk voor de volgende les:
WB pagina 7	Opdracht 2: Bekijk de video's <i>Woordenschat cursus</i> en <i>Woordenschat Ontmoeting op de Dam</i> . Oefen deze gebaren tot je ze met gemak kunt uitvoeren. Let goed op de stand van de hand ten opzichte van het lichaam.
WB pagina 8	Opdracht 3: Zoek onderstaande woorden op in het <i>Online Van Dale woordenboek NGT</i> . Opdracht 5: Verzin een kort verhaaltje met de woorden die je deze les geleerd hebt. Neem het verhaaltje dat je in de les hebt gezien als voorbeeld. Schrijf het verhaaltje hieronder op en oefen alvast de gebaren die je ervoor nodig hebt. Neem je verhaaltje mee naar de volgende les.

Huiswerk Dovencultuur

De opdracht hieronder staat in het werkboek en is huiswerk voor de volgende les:

Opdracht 4: Lees onderstaande tekst over doofheid en maak de oefeningen.

WB pagina 8

Doofheid is het niet of zeer slecht in staat zijn om te horen. Een dove wordt ook wel auditief beperkt/gehandicapt genoemd. Oorzaken kunnen erfelijk zijn, zodat in sommige families doofheid generaties lang voorkomt. Andere oorzaken zijn hersenvliesontsteking, oorontsteking, rode hond, medicatie of gewoonweg veroudering.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen doven met een kleine letter d en Doven met een hoofdletter D. Doof met de kleine letter d zijn mensen die hun doofheid ervaren als een beperking. Dit zijn meestal mensen die op latere leeftijd doof zijn geworden (plotsdoven en laatdoven). Deze groep mensen hebben als moedertaal gesproken Nederlands. Deze taal is plotseling moeilijk bereikbaar. Ze doen er meestal dan ook alles aan om weer te horen, en nemen in de meeste gevallen, waar mogelijk, een Cochleair Implantaat (CI). Dit is een elektronisch implantaat dat geluid omzet in elektrische signalen die direct worden doorgegeven aan de gehoorzenuw. Doof met de hoofdletter D is de groep doven die zich niet gehandicapt of beperkt voelt. Ze zijn hun hele leven al doof, en hebben als moedertaal Nederlandse Gebarentaal. Hun omgeving is meestal ook doof; ze hebben dove vrienden en kennissen, zitten op dovensport, en gaan naar het gebarencafé. In hun vrije tijd zoeken ze elkaar op, en op hun werk passen ze zich aan hun horende collega's aan, hoewel dit niet altijd gemakkelijk is.

- A: Zoek op internet informatie over bekende mensen uit de geschiedenis die doof waren.
- B: Ken je zelf mensen die doof zijn? Hoe beleven zij hun doofheid? Zou je deze personen doof met een kleine letter of met een hoofdletter noemen?
- C: Zoek uit welke communicatievormen er zijn voor mensen met gehoorverlies. Zie hiervoor bijvoorbeeld het boekje: 'Doof of zo?' van C.Tijsseling.